

[Strona Główna](#) > ... > [Roszczenia Pieniężne](#) > [Niewypłacalność/upadłość](#) > Scotland

Niewypłacalność/upadłość

Szkocja

Autor treści:

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Wobec jakiego podmiotu można wszcząć postępowanie upadłościowe?

W art. 1 ustawy z 2016 r. o upadłości w Szkocji („ustawa z 2016 r.”) przewidziano, że „istnieje możliwość zajęcia majątku dłużnika”. Oznacza to, że sąd może wszcząć postępowanie upadłościowe przeciwko różnym podmiotom, które w ustawie z 2016 r. określono mianem „dłużnika”. Kategoria ta obejmuje pozostającego przy życiu dłużnika, zmarłego dłużnika lub wykonawcę jego testamentu lub osobę kwalifikującą się do wyznaczenia jej jako wykonawcy testamentu zmarłego dłużnika, fundusz powierniczy, spółkę osobową (w tym rozwiązaną), spółkę komandytową (w tym rozwiązaną) w rozumieniu ustawy z 1907 r. o spółkach komandytowych, osobę prawną lub osobę nieposiadającą osobowości prawnej.

Sąd może wszcząć postępowanie upadłościowe również przeciwko spółkom (posiadającym odrębną osobowość prawną lub jej nieposiadającym) zgodnie z ustawą z 1986 r. o upadłości („ustawa z 1986 r. o upadłości”).

2 Jakie przesłanki muszą zostać spełnione, aby można było wszcząć postępowanie upadłościowe?

Sąd wszczyna postępowanie upadłościowe wobec osób fizycznych na wniosek dłużnika – w tym w trybie przewidzianym dla ogłoszenia upadłości osoby fizycznej posiadającej ograniczone aktywa majątkowe (*minimal asset process*) – albo na wniosek wierzyciela złożony do *sheriff court*. Dłużnik może również zawrzeć układ z wierzycielami w upadłości konsumenckiej wykonywany za pośrednictwem nadzorcy układu (*trust deed*), który stanowi dobrowolną formę postępowania upadłościowego między dłużnikiem będącym osobą fizyczną a jego wierzycielami.

Sąd może wszcząć postępowanie upadłościowe przeciwko pozostającemu przy życiu dłużnikowi na jego własny wniosek, gdy:

- łączna kwota zadłużenia (łącznie z odsetkami) na dzień złożenia wniosku wynosi co najmniej 3 000 funtów szterlingów;
- w stosunku do dłużnika nie ogłoszono upadłości w okresie pięciu lat przed dniem poprzedzającym datę złożenia przez dłużnika wniosku;
- dłużnik skorzystał z porady doradcy finansowego (*money adviser*);
- dłużnik złożył oświadczenie dotyczące zobowiązań (*statement of undertakings*), w tym zobowiązania do zapłaty syndykowi po ogłoszeniu upadłości kwoty określonej za pomocą wspólnego narzędzia finansowego (*common financial tool*);
- dłużnik znajduje się w staniej „domniemanej niewypłacalności” lub w przepisany terminie otrzymał zaświadczenie o niewypłacalności lub nadzorca zarejestrował w jego imieniu układ z wierzycielami, który jednak nie chroni dłużnika przed wniesieniem przeciwko niemu wniosku o ogłoszenie upadłości (*unprotected trust deed*), ponieważ wierzyciele zgłosili co do niego zastrzeżenia lub nie wyrazili na niego zgody;

przy czym aby móc złożyć wniosek, dłużnik nie powinien znajdować się w stanie „domniemanej

niewypłacalności” wyłącznie wskutek zawarcia układu z wierzycielami wykonywanego za pośrednictwem nadzorca układu ani wskutek skierowania określonego obwieszczenia do wierzycieli.

Ponadto sąd może wszcząć postępowanie upadłościowe przeciwko pozostającemu przy życiu dłużnikowi na jego własny wniosek, lecz w trybie przewidzianym dla ogłoszenia upadłości osoby fizycznej posiadającej ograniczone aktywa majątkowe, w przypadku którego obowiązują określone kryteria. Kryteria te są następujące:

- dłużnik poddał się ocenie za pomocą wspólnego narzędzia finansowego, w wyniku której uznano, że nie ma on obowiązku partycypowania w kosztach postępowania upadłościowego, lub pobierał świadczenia socjalne (*prescribed payment*) przez okres co najmniej 6 miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku;
- łączna kwota zadłużenia dłużnika (łącznie z odsetkami) w dniu złożenia wniosku wynosi co najmniej 1 500 funtów szterlingów, lecz nie przekracza kwoty 17 000 funtów szterlingów;
- łączna wartość aktywów majątkowych posiadanych przez dłużnika w dniu złożenia wniosku nie przekracza 2 000 funtów szterlingów;
- wartość pojedynczego składnika majątku dłużnika nie przekracza 1 000 funtów szterlingów;
- dłużnik nie posiada nieruchomości gruntowych;
- dłużnik otrzymał zaświadczenie o niewypłacalności;
- w okresie dziesięciu lat przed dniem poprzedzającym datę złożenia przez dłużnika wniosku w stosunku do dłużnika nie ogłoszono upadłości na wniosek złożony przez dłużnika w trybie ogłoszenia upadłości osoby fizycznej posiadającej ograniczone aktywa majątkowe oraz
- w okresie pięciu lat przed dniem poprzedzającym datę złożenia przez dłużnika wniosku w stosunku do dłużnika nie ogłoszono upadłości na wniosek złożony przez dłużnika w trybie innym niż tryb ogłoszenia upadłości osoby fizycznej posiadającej ograniczone aktywa majątkowe ani nie złożono wniosku o ogłoszenie jego upadłości.

Sąd może również wszcząć postępowanie upadłościowe przeciwko pozostającemu przy życiu dłużnikowi na wniosek kwalifikującego się wierzyciela lub kwalifikujących się wierzycieli (*qualified creditor*), jeżeli dłużnik znajduje się w stanie „domniemanej niewypłacalności”, a kwalifikujący się wierzyciel dostarczył mu pakiet zawierający porady i informacje dotyczące zadłużenia (*debt advice and information package*, DAIP) ponad 12 tygodni przed wniesieniem wniosku. Termin DAIP stosuje się w rozumieniu art. 10 ust. 5 ustawy z 2002 r. o restrukturyzacji długów i zajęciu w Szkocji [Debt Arrangement and Attachment (Scotland) Act 2002] („ustawa z 2002 r.”).

Kwalifikujący się wierzyciel (o którym mowa powyżej) to wierzyciel, któremu w dniu złożenia wniosku (lub w stosownych przypadkach w dniu złożenia wniosku przez dłużnika) przysługują wobec dłużnika wierzytelności pieniężne lub niepieniężne inne niż wierzytelności warunkowe lub przyszłe lub kwoty należne na podstawie nakazu zapłaty (*confiscation order*), które mogą być wierzytelnościami zabezpieczonymi lub niezabezpieczonymi i które wynoszą (lub jedna taka wierzytelność, która wynosi) co najmniej 3 000 funtów szterlingów. Kwalifikujący się wierzyciele to wierzyciele, którym w określonej wyżej dacie przysługują wobec dłużnika określone wyżej wierzytelności o łącznej wartości co najmniej 3 000 funtów szterlingów.

Zważywszy że pojęcie „domniemanej niewypłacalności” to jedno z kryteriów, których spełnienie jest konieczne, aby dłużnik mógł złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości lub aby wierzyciel mógł złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości dłużnika, ważne jest zrozumienie jego znaczenia. W Szkocji domniemaną niewypłacalność stwierdza się, gdy:

- ogłoszono upadłość dłużnika lub sąd w Anglii i Walii lub Irlandii Północnej orzekł w jego sprawie o upadłość lub
- dłużnik powiadomił wierzycieli na piśmie, że przestał zaspokajać swoje zobowiązania wobec wierzycieli w toku zwykłej działalności gospodarczej, pod warunkiem że na majątku dłużnika nie zastosowano zabezpieczenia majątkowego (*restraint order*), składników jego majątku nie zatrzymano na podstawie właściwego uprawnienia do zatrzymania (*relevant detention power*), wobec majątku dłużnika nie wydano nakazu zapłaty (*confiscation order*) ani nie obciążono go zobowiązaniami (*charging order*) lub
- dłużnik jest stroną postępowania głównego w państwie członkowskim innym niż Zjednoczone Królestwo;
- dłużnik zawarł układ z wierzycielami wykonywany za pośrednictwem nadzorca układu;
- po doręczeniu dłużnikowi należycie sporządzonego wezwania do zapłaty (*charge for payment*), jeżeli dłużnik nie dochował wyznaczonego z nim terminu płatności (chyba że w tym czasie dłużnik był w stanie i gotowości zaspokoić swoje zobowiązania w chwili ich wymagalności lub że gdyby nie zarządzone zabezpieczenia majątkowego, nie wydano nakazu zapłaty względem majątku dłużnika, ani nie obciążono

go zobowiązaniami, dłużnik byłby w danym czasie w stanie zaspokoić swoje zobowiązania w chwili ich wymagalności);

- sąd wydał postanowienie o zabezpieczeniu jakiegokolwiek części majątku dłużnika na potrzeby dokonania spłaty ustanowienia zabezpieczenia (chyba że w tym czasie dłużnik był w stanie i gotowości zaspokoić swoje zobowiązania w chwili ich wymagalności lub że gdyby nie zarządzono zabezpieczenia majątkowego, nie wydano nakazu zapłaty względem majątku dłużnika, ani nie obciążono go zobowiązaniami, dłużnik byłby w danym czasie w stanie zaspokoić swoje zobowiązania w chwili ich wymagalności);
- dłużnik spłaca zobowiązanie powstałe wskutek orzeczenia sądu lub dokumentu ustanawiającego zobowiązanie (zgodnie z art. 10 ustawy z 2002 r.) w ramach programu spłaty na podstawie części 1 wspomnianej ustawy, a program został odwołany (chyba że w tym czasie dłużnik był w stanie i gotowości zaspokoić swoje zobowiązania w chwili ich wymagalności lub że gdyby nie zarządzono zabezpieczenia majątkowego, nie wydano nakazu zapłaty względem majątku dłużnika, ani nie obciążono go zobowiązaniami, dłużnik byłby w danym czasie w stanie zaspokoić swoje zobowiązania w chwili ich wymagalności);
- wierzyciel zobowiązania w przypadku zobowiązania pieniężnego o wartości (lub zobowiązań pieniężnych o łącznej wartości) co najmniej 1 500 funtów szterlingów doręczył dłużnikowi – osobiście lub przy pomocy urzędnika sądowego – żądanie sporządzone w przepisanej formie dotyczące zaspokojenia zobowiązania (lub zobowiązań) albo ustanowienia zabezpieczenia jego (lub ich) spłaty, a w terminie 3 tygodni od daty doręczenia żądania dłużnik go nie spełnił lub nie powiadomił wierzyciela listem z potwierdzeniem odbioru, że zaprzecza istnieniu długu lub że żądana przez wierzyciela kwota podlega natychmiastowej spłacie.

Postępowanie upadłościowe wobec pozostającego przy życiu dłużnika sąd może również wszcząć na wniosek tymczasowego zarządcy (*temporary administrator*) lub syndyka z danego państwa członkowskiego wyznaczonego z postępowaniu głównym.

Nadzorca układu z wierzycielami w upadłości konsumenckiej wykonywanego za jego pośrednictwem może wnieść o wszczęcie postępowania przeciwko pozostającemu przy życiu dłużnikowi, ale wyłącznie wówczas, gdy dłużnik nie dopełnił jakiegokolwiek obowiązku nałożonego na niego na podstawie układu z wierzycielami, którego z racjonalnego punktu widzenia byłby w stanie dopełnić, lub jakiegokolwiek wytycznej lub jakiegokolwiek wymogu określonych przez nadzorcę na potrzeby układu z wierzycielami, lub jeżeli w swoim wniosku nadzorca wskaże, że ogłoszenie upadłości służyłoby interesom wierzycieli.

Sąd może wszcząć postępowanie upadłościowe również przeciwko zmarłemu dłużnikowi na wniosek kwalifikującego się wierzyciela lub kwalifikujących się wierzycieli zmarłego dłużnika, tymczasowego zarządcy, syndyka z państwa członkowskiego wyznaczonego w postępowaniu głównym lub nadzorcy układu z wierzycielami wykonywanego za jego pośrednictwem. Ponadto sąd może wszcząć postępowanie upadłościowe przeciwko zmarłemu dłużnikowi na wniosek dłużnika złożony przez wykonawcę testamentu lub osobę uprawnioną do ustanowienia jej wykonawcą testamentu.

Aby dłużnik mógł zawrzeć ugodę z wierzycielami wykonywaną za pośrednictwem syndyka, wymaga się, aby okres spłaty był przewidziany na co najmniej 48 miesięcy, chyba że uzgodniono inne rozwiązanie. W ramach takiej ugody dłużnik ma również obowiązek spłacania określonej kwoty miesięcznie przez okres obowiązywania ugody. Dobrowolny układ z wierzycielami w upadłości konsumenckiej wykonywany za pośrednictwem nadzorcy układu nie ma jednak mocy wiążącej wobec wierzyciela, który nie wyraził zgody na jego warunki, a żeby układ chronił dłużnika przed wniesieniem przeciwko niemu wniosku o ogłoszenie upadłości, wysokość zadłużenia musi wynosić co najmniej 5 000 funtów szterlingów.

W Szkocji postępowanie w związku z niewypłacalnością osób prawnych może przybrać postać likwidacji (dobrowolnej lub zarządzanej przez sąd), restrukturyzacji [dobrowolnego układu dla osób prawnych (*company voluntary arrangement*, CVA) lub postępowania zarządczego (*administration*)] lub zarządu przymusowego (*receivership*). Postępowanie zarządcze może prowadzić również do postawienia spółki w stan likwidacji (*winding-up*), nie mając wówczas ściśle na celu restrukturyzacji spółki.

Wszyscy wierzyciele (z sektora prywatnego lub publicznego) mogą złożyć do sądu wniosek o postawienie spółki w stan likwidacji (przymusowa likwidacja) lub o wszczęcie wobec niej postępowania zarządczego, podczas gdy sama spółka może podjąć uchwałę o likwidacji (dobrowolna likwidacja, którą można przeprowadzić w przypadku spółki wypłacalnej lub niewypłacalnej, przy czym wypłacalność ocenia się pod kątem zdolności do zaspokojenia wszystkich zobowiązań w terminie 12 miesięcy). Spółka może również złożyć wniosek do sądu o postawienie jej w stan likwidacji. Ponadto sekretarz stanu może wnieść do sądu wniosek o postawienie spółki w stan likwidacji,

jeżeli leży to w interesie publicznym. Nie ma konieczności, aby takie spółki były niewypłacalne.

Podstawą likwidacji przymusowej może być fakt, że spółka nie jest w stanie spłacać swoich zobowiązań (niewypłacalność), czego dowodem jest niezastosowanie się przez spółkę do wezwania do zapłaty (*statutory demand*) lub niewykonanie przez nią wyroku. Podstawą postawienia przez sąd spółki w stan likwidacji może być także stwierdzenie sprawiedliwości i słuszności takiego rozwiązania. W dowolnym momencie po wniesieniu do sądu wniosku (przez dowolną stronę) o likwidację przymusową sąd może wyznaczyć tymczasowego syndyka (*provisional liquidator*). Zazwyczaj sąd powołuje tymczasowego syndyka w celu ochrony majątku spółki jeszcze przed rozprawą w sprawie o jej likwidację. Uprawnienia przysługujące tymczasowemu syndykowi określa wyznaczający go sąd w odpowiednim postanowieniu.

Aby sąd wszczął postępowanie zarządcze wobec spółki, spółka musi być niewypłacalna lub musi istnieć prawdopodobieństwo, że stanie się niewypłacalna. Zgodnie z orzecnictwem „prawdopodobieństwo” oznacza w tym kontekście sytuację, w której niewypłacalność spółki jest bardziej prawdopodobna niż utrzymanie przez nią płynności finansowej. Spółka lub członkowie rady dyrektorów (*directors*) mogą wyznaczyć zarządcę (*administrator*); może to również zrobić posiadacz prawa zastawu na zmiennych składnikach majątkowych (*floating charge*) (jest to czynność pozasądowa).

Spółka może zaproponować zawarcie dobrowolnego układu dla osób prawnych (*company voluntary arrangement*). Aby to zrobić, spółka nie musi być niewypłacalna. Zawarcie dobrowolnego układu dla osób prawnych może zaproponować również urzędnik ds. upadłości w postępowaniu likwidacyjnym lub zarządczym, jeżeli któreś z tych postępowań jest w toku.

Po wszczęciu postępowania (lub po podjęciu przez spółkę uchwały o likwidacji, wydaniu przez sąd postanowienia o wszczęciu postępowania zarządczego lub likwidacyjnego lub złożeniu do sądu zawiadomienia o wyznaczeniu zarządcy (w tym przypadku zarządcy nie wyznacza sąd) urzędnik ds. upadłości może przystąpić do podejmowania czynności.

3 Jakie aktywa należą do masy upadłości? W jaki sposób rozporządza się aktywami, które zostały nabyte przez dłużnika lub zostały na niego przeniesione w toku postępowania upadłościowego?

Z chwilą ogłoszenia upadłości syndyk obejmuje cały majątek dłużnika – z pewnymi wyjątkami – który staje się masą upadłości. Syndyk (*trustee*) przejmuje zarząd masą upadłości, a upadły zostaje go pozbawiony. Syndyk wstępuje również w prawo do majątku, który przysługuje upadłemu w okresie od ogłoszenia upadłości do zwolnienia z długu. Masa upadłości upadłego nie obejmuje żadnych interesów najemcy wynikających z umowy najmu stanowiącej zabezpieczoną umowę najmu (*assured tenancy*) w rozumieniu części II ustawy o mieszkalnictwie dla Szkocji z 1988 r. lub chronioną umowę najmu (*protected tenancy*) w rozumieniu ustawy z 1984 r. o najmie w Szkocji, w przypadku której – na podstawie części VIII ustawy – zgodnie z prawem nie można wymagać żadnej opłaty jako warunku dokonania cesji umowy, lub zabezpieczoną umowę najmu (*secure tenancy*) w rozumieniu ustawy z 2001 r. o mieszkalnictwie w Szkocji.

Składniki majątku, nad którymi syndyk nie przejmuje zarządu, obejmują wszelkie składniki majątku przechowywane poza miejscem zamieszkania, których zajęcie jest – na podstawie art. 11 ust. 1 ustawy z 2002 r. – niedopuszczalne, lub jakiegokolwiek składniki majątku przechowywane w miejscu zamieszkania, które nie stanowią „nieistotnych składników majątku” w rozumieniu części 3 ustawy z 2002 r. Wykluczone są również składniki majątku, które upadły powierzył innej osobie. Dodatkowo jeżeli upadły korzystający z trybu przewidzianego dla ogłoszenia upadłości osoby fizycznej posiadającej ograniczone aktywa majątkowe ma uzasadnioną potrzebę używania pojazdu, pojazdów posiadanych przez upadłego, których wartość nie przekracza 3 000 funtów szterlingów, nie uznaje się za składnik majątku.

Objęcie majątku dłużnika przez syndyka nie ma wpływu na przysługujące wynajmującemu prawo do zabezpieczenia wierzytelności na majątku ruchomym znajdującym się w nieruchomości (*landlord hypothec*).

Należy pamiętać, że przepisy dotyczące objęcia majątku pozostają bez uszczerbku dla prawa przysługującego jakiegokolwiek wierzycielowi zabezpieczonemu, które są uprzywilejowane w stosunku do praw syndyka.

W przypadku układu z wierzycielami w upadłości konsumenckiej wykonywanego za pośrednictwem nadzorczy

układu majątek dłużnika przekazuje się w celu zaspokojenia z niego wierzycieli, lecz dotyczy to wyłącznie składników majątku, które można poddać dobrowolnemu przeniesieniu. Jeżeli układ z wierzycielami zacznie chronić dłużnika przed wniesieniem przeciwko niemu wniosku o ogłoszenie upadłości, ustawa z 2016 r. zawiera przepis związany z osiągnięciem porozumienia dotyczącego majątku dziedzicznego dłużnika.

W przypadku postępowania w związku z niewypłacalnością osób prawnych cały majątek spółki na całym świecie jest przedmiotem postępowania. Prawo zawiera obszerną definicję pojęcia „majątku”.

4 Jakie uprawnienia przysługują odpowiednio dłużnikowi i zarządcy?

Syndykiem w przypadku postępowania upadłościowego wobec osoby fizycznej lub nadzorcą w przypadku układu z wierzycielami w upadłości konsumenckiej wykonywanego za pośrednictwem nadzorca układu (lub dowolnym urzędnikiem ds. upadłości) musi być wykwalifikowany licencjonowany doradca (*insolvency practitioner*). Znaczenie pojęcia licencjonowanego doradcy w rozumieniu ustawy z 1986 r. jest takie samo w Szkocji oraz w Anglii i Walii. W Szkocji pełnienie funkcji syndyka przez osobę niebędącą wykwalifikowanym licencjonowanym doradcą, z wyjątkiem osoby reprezentującej rządową agencję ds. upadłości (*Accountant in Bankruptcy*), stanowi przestępstwo.

Licencjonowany doradca musi być osobą fizyczną. Licencji licencjonowanym doradcom może udzielać wyłącznie samorząd zawodowy umocowany w tym celu przez sekretarza stanu. Aby otrzymać licencję, wnioskodawca musi złożyć egzaminy oraz wykazać określoną liczbę godzin praktycznego doświadczenia w dziedzinie upadłości.

W przypadku każdego postępowania upadłościowego wobec osoby fizycznej wyznacza się syndyka, który pełni następujące funkcje:

- odzyskania majątku dłużnika, zarządzania nim i spieniężenia go, niezależnie od tego, czy majątek znajduje się w Szkocji czy poza nią;
- podział majątku między wierzycieli dłużnika zgodnie z ich odpowiednimi prawami;
- ustalenie przyczyn niewypłacalności dłużnika oraz towarzyszących jej okoliczności;
- ustalenie pasywów i aktywów majątkowych dłużnika;
- prowadzenie rejestru (*sederunt book*) przez okres pełnienia funkcji syndyka na potrzeby zapewnienia odpowiedniej dokumentacji postępowania upadłościowego;
- bieżącego dokumentowania swoich działań związanych z majątkiem dłużnika w postaci rachunków, które udostępni do wglądu sędziemu-komisarzowi (jeżeli go wyznaczono), wierzycielom i dłużnikowi przy każdej uzasadnionej okazji oraz
- niezależnie od tego, czy syndyk nadal podejmuje czynności w postępowaniu upadłościowym, dostarczenia przedstawicielom rządowej agencji ds. upadłości informacji, które w jego mniemaniu są niezbędne do wykonania przez nią zadań przewidzianych w ustawie z 2016 r.

Pełniąc swoje funkcje, syndyk bierze również pod uwagę porady udzielane mu przez sędziów-komisarzy (jeżeli ich wyznaczono).

Jeżeli syndyk ma uzasadnione podstawy, aby podejrzewać, że dłużnik dopuścił się przestępstwa w związku z postępowaniem upadłościowym w kontekście swojego majątku, zarządzania nim lub sposobu prowadzenia działalności lub regulowania spraw finansowych lub że dopuściła się go osoba inna niż dłużnik w swoich relacjach z dłużnikiem, tymczasowym dłużnikiem (*interim trustee*) lub syndykiem w odniesieniu do majątku dłużnika, jego działalności gospodarczej lub spraw finansowych, wówczas syndyk zgłasza taką sprawę rządowej agencji ds. upadłości. Ponadto jeżeli syndyk ma uzasadnione podstawy, aby twierdzić, że jakiegokolwiek zachowanie po stronie dłużnika mogłoby prowadzić do przyjęcia przez sędziego (*sheriff*) wniosku o przedłużenie ograniczeń związanych z postępowaniem upadłościowym (*bankruptcy restrictions order*), ma obowiązek zgłosić sprawę do rządowej agencji ds. upadłości. Tego typu zgłoszenia mają absolutnie priorytetowy charakter.

W przypadku gdy przedstawiciel rządowej agencji ds. upadłości jest syndykiem, może złożyć wniosek do sędziego (*sheriff*) o wydanie wytycznych dotyczących konkretnej sprawy związanej z postępowaniem upadłościowym.

W przypadku gdy dłużnik, wierzyciel lub inna zainteresowana strona są niezadowoleni z jakiegokolwiek działania, zaniechania lub jakiegokolwiek decyzji syndyka, mogą złożyć odpowiedni wniosek do *sheriff court*, wskutek czego sędzia może utrzymać w mocy, umorzyć lub zmienić jakiegokolwiek działanie, zaniechanie lub jakiegokolwiek decyzję

syndyka lub wydać skierowane do syndyka wytyczne lub odpowiednie postanowienia.

Wynagrodzenie licencjonowanego doradcy działającego w postępowaniu w związku z niewypłacalnością osób prawnych w charakterze urzędnika ds. upadłości określają wierzyciele. Licencjonowany doradca może złożyć wniosek do sądu, jeżeli uważa, że podstawa wynagrodzenia określona przez wierzycieli jest niewystarczająca. Wierzyciele mogą wystąpić do sądu, jeżeli uważają, że wynagrodzenie jest zbyt wysokie.

5 Jakie przesłanki muszą zostać spełnione, aby można było dokonać potrącenia wierzytelności?

W przypadku zobowiązania zaciągniętego przed rozpoczęciem postępowania upadłościowego można dokonać jego potrącenia z wierzytelnością dłużnika wobec wierzyciela powstałą przed rozpoczęciem postępowania upadłościowego. W przypadku zobowiązania zaciągniętego po rozpoczęciu postępowania upadłościowego można dokonać jego potrącenia z wierzytelnością powstałą po rozpoczęciu postępowania upadłościowego.

6 Jaki skutek wywiera postępowanie upadłościowe na obowiązujące umowy, których stroną jest dłużnik?

Podczas gdy syndyk w postępowaniu upadłościowym wobec osób fizycznych reprezentuje zarówno wierzycieli, jak i dłużnika, syndyk nie reprezentuje dłużnika w kontekście jego zobowiązań. Oznacza to, że akceptując funkcję i obejmując majątek dłużnika, syndyk nie przejmuje trwających zobowiązań dłużnika względem wierzycieli ani umów dłużnika z wierzycielami, które nadal obowiązują po rozpoczęciu postępowania upadłościowego. Syndyk może jednak – za zgodą wierzycieli – przejąć wykonanie dowolnej umowy. W ten sposób syndyk zaciągnie zobowiązanie bezpośrednio w imieniu wierzycieli (lub w imieniu tych, którzy udzielili zgody) albo zaciągnie zobowiązanie w imieniu własnym lecz na rzecz wierzycieli. Syndyk, który podjął decyzję o wykonaniu umowy bez zgody wierzycieli, osobiście zaciąga przewidziane w niej zobowiązania.

Syndyk może przejąć wykonanie dowolnej umowy, jeżeli uznaje się, że byłoby to korzystne z punktu widzenia zarządu majątkiem dłużnika, z wyjątkiem sytuacji, w której w postanowieniach umowy wyraźnie tego zakazano.

W przypadku niektórych umów syndyk może nie wykonać żadnego świadczenia i może zwyczajnie zażądać od drugiej strony wykonania zobowiązania, na przykład dokonania płatności. W innego rodzaju umowach syndyk może przejąć zobowiązania i wykonać świadczenie ze względu na to, że druga strona umowy wykona zobowiązanie na korzyść majątku dłużnika.

Jeżeli syndyk nie przejmie wykonania danej umowy, druga strona może dochodzić odszkodowania jako zwykły wierzyciel w postępowaniu upadłościowym, lecz nie – w przypadku braku szczegółowego postanowienia w umowie – jeżeli druga strona odstąpiła od umowy lub wyraziła zgodę na jej rozwiązanie w następstwie postępowania upadłościowego.

Kompetencje syndyka w zakresie umów w przypadku postępowania upadłościowego wobec osoby fizycznej przewidziano w art. 110 ustawy z 2016 r. W terminie 28 dni od otrzymania pisemnego wniosku od strony umowy zawartej przez dłużnika syndyk ma obowiązek przejąć wykonanie lub odmówić przejęcia wykonania umowy. Termin 28 dni można przedłużyć, składając wniosek do *sheriff court*, jeżeli syndyk jest przedstawicielem rządowej agencji ds. upadłości, lub do rządowej agencji ds. upadłości, jeżeli syndyk nie jest przedstawicielem agencji. Od wszelkich decyzji w sprawie przedłużenia wspomnianego okresu przysługuje odwołanie lub skarga. Rządowa agencja ds. upadłości może również przekazać sprawę sędziemu (*sheriff*), aby ten wydał zalecenie, zanim agencja wyda decyzję lub rozpozna środek zaskarżenia. Jeżeli syndyk nie udzieli pisemnej odpowiedzi na wniosek złożony przez jakąkolwiek stronę umowy w terminie 28 dni (lub w stosownych przypadkach w późniejszym terminie), domniemywa się, że syndyk odmówił przejęcia wykonania umowy.

Bieżące świadczenie niektórych usług (dostawy mediów, świadczenie komunikacyjnych i informatycznych uznawanych za „niezbędne”) można kontynuować po wszczęciu postępowania upadłościowego bez konieczności zapłaty jakichkolwiek zaległości należnych w chwili rozpoczęcia postępowania upadłościowego.

W toku postępowania w związku z niewypłacalnością osób prawnych urzędnik ds. upadłości nie ma obowiązku wykonania umów zawartych przez dłużnika będącego osobą prawną. Syndyk może nie przejąć wykonania

niekorzystnej umowy, co spowoduje wygaśnięcie przewidzianego w niej prawa/zobowiązania upadłego (w toku postępowania upadłościowego druga strona może dochodzić odszkodowania za szkodę poniesioną skutek wszczęcia postępowania upadłościowego). Poza tymi niezbędnymi usługami dostawcy mogą odstąpić od umów w chwili rozpoczęcia postępowania upadłościowego (jeżeli przewidziano taką możliwość w poszczególnych umowach). Wszelkie towary lub usługi, za które nie zapłacono, będą stanowić wierzytelność w postępowaniu upadłościowym.

7 Jaki skutek wywiera postępowanie upadłościowe na postępowania wszczęte przez poszczególnych wierzycieli (z wyłączeniem zawisłych spraw sądowych)?

W przypadku postępowań upadłościowych wobec osób fizycznych w art. 109 ust. 5 ustawy z 2016 r. przewidziano możliwość, zgodnie z którą syndyk może wytoczyć powództwo, wdać się w spór lub kontynuować postępowanie dotyczące majątku dłużnika.

Zasadniczo osoby, którym w chwili wszczęcia postępowania upadłościowego przysługuje wierzytelność wobec dłużnika, zgłoszą tę wierzytelność w postępowaniu upadłościowym. Powództwo przeciwko dłużnikowi może być jednak najwłaściwszym sposobem odzyskania spornego zadłużenia.

Postępowanie likwidacyjne i zarządcze prowadzi do udzielenia moratorium. Po ich rozpoczęciu nie można wytoczyć powództwa przeciwko spółce bez zgody urzędnika ds. upadłości lub zezwolenia sądu.

W przypadku dobrowolnego układu dla osób prawnych żaden wierzyciel, który przystąpił do układu, nie może wytoczyć powództwa przeciwko dłużnikowi w celu odzyskania długu (ponieważ wiąże go zaakceptowana przez niego ugoda). Wierzyciel, którego wierzytelność powstała po zawarciu układu, może wytoczyć takie powództwo w razie niedokonania płatności przez dłużnika.

8 Jaki skutek wywiera postępowanie upadłościowe na dalsze rozpoznanie sprawy sądowej zawisłej w momencie wszczęcia postępowania upadłościowego?

Dłużnik nie może wytoczyć powództwa ani kontynuować postępowania sądowego, które chce przejąć syndyk. Dłużnik powinien powiadomić o postępowaniu syndyka, dając mu możliwość przejęcia postępowania lub wdania się w spór. Postępowanie sądowe można jednak kontynuować niezależnie od stanowiska syndyka.

Dłużnik może kontynuować postępowania mające wpływ na stan cywilny, takie jak postępowanie rozwodowe, niezależnie od toczącego się w jego sprawie postępowania upadłościowego. Powództwo o zadośćuczynienie ma charakter osobisty dla powoda, w związku z czym syndyk nie jest umocowany do jego wytoczenia; syndyk może jednak wytoczyć powództwo o odszkodowanie lub przejąć postępowanie w sprawie o zadośćuczynienie, a dłużnik może zwrócić się do syndyka o wytoczenie powództwa.

W Szkocji obowiązuje przepis umożliwiający dłużnikowi zasygnalizowanie zamiaru złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości lub zawarcia układu z wierzycielami w upadłości konsumenckiej wykonywanego za pośrednictwem nadzorca układu poprzez złożenie wniosku o moratorium. Cechą charakterystyczną moratorium jest zapewnienie dłużnikowi ochrony przed postępowaniem egzekucyjnym (*diligence*) przez okres 6 tygodni. Zatem w tym okresie, przed rozpoczęciem postępowania upadłościowego, kontynuuje się postępowania sądowe, jednak nie są dopuszczalne postępowania egzekucyjne.

Postępowanie likwidacyjne i zarządcze prowadzi do udzielenia moratorium. Postępowań zawisłych w chwili wszczęcia postępowania upadłościowego nie można kontynuować bez zgody urzędnika ds. upadłości lub zezwolenia sądu.

Po zatwierdzeniu dobrowolnego układu dla osób prawnych wierzyciel w toczącym się postępowaniu nie mógłby kontynuować popierania takiego powództwa, ponieważ byłby związany warunkami układu (niezależnie od tego, czy sam głosował za zatwierdzeniem układu).

9 Czym charakteryzuje się co do zasady udział wierzycieli w postępowaniu upadłościowym?

Wierzyciele mogą brać udział w postępowaniu upadłościowym na wiele sposobów, w tym poprzez zgromadzenie wierzycieli. W terminie 60 dni od ogłoszenia upadłości syndyk ma obowiązek zadecydowania o tym, czy zwołać ustawowe zgromadzenie wierzycieli. W przypadku zwołania zgromadzenia obecni na nim wierzyciele mogą przeprowadzić głosowanie nad zastąpieniem syndyka. Jeżeli syndyk postanowi nie zwołać zgromadzenia, wierzyciele mogą wnieść o jego zwołanie, a syndyk ma obowiązek zwołania zgromadzenia, jeżeli wniesie o to co najmniej jedna czwarta wierzycieli (obliczona na podstawie wartości wierzytelności). Wierzyciele mogą wnosić o zwołanie innych zgromadzeń w dowolnym momencie. Zgromadzenie należy zwołać, jeżeli wniosła o nie jedna dziesiąta wierzycieli obliczona na podstawie ich łącznej liczby lub jedna trzecia wierzycieli według wartości przysługujących im wierzytelności. Zgromadzenie wierzycieli może wydać zalecenia skierowane do syndyka, lecz syndykowi i innym wierzycielom przysługuje od nich środek zaskarżenia do *sheriff court*. Na dowolnym zgromadzeniu wierzycieli można wyznaczyć sędziów-komisarzy. Sędziów-komisarzy wyznacza się w celu ogólnego kierowania tokiem postępowania upadłościowego oraz nadzoru nad nim, w tym kontroli rachunków syndyka. Sędziami-komisarzami są wierzyciele lub ich pełnomocnicy. W przypadku niewyznaczenia sędziów-komisarzy funkcję tę pełni rządowa agencja ds. upadłości.

Syndycy mają obowiązek przedstawienia rachunków pod koniec pierwszego roku, a następnie okresowo do końca postępowania upadłościowego. Rachunki podlegają badaniu przez rządową agencję ds. upadłości lub wybranych sędziów-komisarzy. Wierzyciele otrzymają pocztą kopie szacunków dotyczących wydatków i wynagrodzenia syndyka. Wierzyciele mogą wystąpić z wnioskiem o wgląd w rachunki oraz zgłosić sprzeciw wobec szacunków.

Jeżeli chodzi o zwykły układ z wierzycielami w upadłości konsumenckiej wykonywany za pośrednictwem nadzorca układu, taki układ nie będzie wiążący dla wierzycieli, jeżeli ci nie zaakceptowali jego warunków i jeżeli układ nie zaczął chronić dłużnika przed wniesieniem przeciwko niemu wniosku o ogłoszenie upadłości.

W postępowaniu w związku z niewypłacalnością osób prawnych wierzyciele biorą udział w postępowaniu poprzez uczestnictwo w zgromadzeniach wierzycieli oraz udział w innych procesach decyzyjnych. Mogą również utworzyć radę i wybrać jej członków. Urzędnicy ds. upadłości mają obowiązek regularnego informowania wierzycieli (co 6 lub 12 miesięcy w zależności od postępowania) o postępach w sprawie.

10 W jaki sposób zarządca może wykorzystać aktywa masy upadłości dłużnika lub nimi rozporządzać?

Syndyk w postępowaniu upadłościowym wobec osób fizycznych zarządza przebiegiem postępowania w imieniu wierzycieli i ma kompetencje umożliwiające mu wykrywanie i odzyskiwanie majątku upadłego objętego przez syndyka. Zgodnie z art. 109 ustawy z 2016 r. niezwłocznie po wyznaczeniu oraz na potrzeby odzyskania majątku upadłego (z zastrzeżeniem art. 113 ustawy dotyczącego domu rodzinnego dłużnika) syndyk obejmuje cały majątek upadłego, nad którym przysługuje mu zarząd, oraz przejmuje wszelkie dokumenty znajdujące się w posiadaniu upadłego lub pod jego kontrolą związane z jego aktywami majątkowymi, działalnością gospodarczą lub sprawami finansowymi. Syndyk ma również obowiązek sporządzenia i prowadzenia spisu inwentarza oraz oszacowania masy upadłości, a następnie przesłania kopii takiego spisu inwentarza i szacunku do rządowej agencji ds. upadłości. Syndyk ma ponadto prawo dostępu do wszystkich dokumentów związanych z aktywami majątkowymi, działalnością gospodarczą lub sprawami finansowymi dłużnika przesłanych przez lub w imieniu dłużnika osobie trzeciej oraz znajdujących się w posiadaniu osoby trzeciej, a także prawo do sporządzania kopii wszelkich takich dokumentów. Jeżeli ktokolwiek uniemożliwi syndykowi pełniącemu swoją funkcję lub usiłującemu pełnić swoją funkcję w toku postępowania upadłościowego wykonanie prawa dostępu do dokumentów, sędzia (*sheriff*) – na wniosek syndyka – może nakazać takiej osobie zaprzestanie zakłócania czynności syndyka. Syndyk może również żądać dostarczenia dowolnego aktu własności lub innego dokumentu dłużnika niezależnie od tego, czy akt własności lub dokument jest obciążony zastawem, lecz bez uszczerbku dla jakiegokolwiek uprzywilejowania po stronie zastawnika.

Po odzyskaniu majątku syndyk ma obowiązek zarządzania masą upadłości oraz jej spieniężenia. Zgodnie z art. 109 ustawy z 2016 r. niezwłocznie po wyznaczeniu syndyk ma obowiązek skonsultowania się z rządową agencją ds. upadłości w sprawie sprawowania swojej funkcji oraz – z zastrzeżeniem pewnych wyjątków –

zastosowania się do wszelkich ogólnych lub szczególnych zaleceń skierowanych do niego w zależności od przypadku przez wierzycieli; na wniosek sędziów-komisarzy; przez sędziego (*sheriff*) lub przez rządową agencję ds. upadłości i dotyczących wykonywania swojej funkcji przez syndyka.

Syndyk może dokonać poniższych czynności:

- kontynuować lub zamknąć ewentualną działalność gospodarczą dłużnika;
- wytoczyć powództwo, wdać się w spór lub kontynuować postępowanie dotyczące majątku dłużnika;
- ustanowić zabezpieczenia na dowolnej części masy upadłości;
- w przypadku gdy jakiegokolwiek prawo, opcja lub inne uprawnienie stanowi część majątku dłużnika, dokonać płatności lub zaciągnąć zobowiązania w celu pozyskania na rzecz wierzycieli jakichkolwiek składników majątku będących przedmiotem prawa, opcji lub uprawnienia;
- zaciągać kredyty w zakresie niezbędnym do zabezpieczenia masy upadłości przez syndyka oraz
- zawrzeć lub utrzymywać polisy ubezpieczeniowe dotyczące działalności gospodarczej lub masy upadłości.

Jakakolwiek sprzedaż masy upadłości przez syndyka może odbywać się w drodze licytacji publicznej lub prywatnej.

Poniższe zasady mają zastosowanie do sprzedaży jakiegokolwiek części dziedzicznego majątku upadłego, na którym wierzyciel lub wierzyciele posiadają dziedziczne zabezpieczenie, jeżeli prawa wierzyciela zabezpieczonego lub wierzycieli zabezpieczonych są nadrzędne względem praw syndyka:

- syndyk może sprzedać tę część majątku wyłącznie za zgodą każdego takiego wierzyciela, chyba że syndyk uzyska wystarczająco wysoką cenę, aby zaspokoić każdą taką zabezpieczoną wierzytelność;
- włączone jest podjęcie działań przez wierzyciela w celu dochodzenia zabezpieczonej wierzytelności na tej części majątku po tym, jak syndyk powiadomił wierzyciela o zamiarze jej sprzedania, oraz rozpoczęcie przez syndyka procesu sprzedaży tej części po tym, jak wierzyciel powiadomił syndyka o zamiarze rozpoczęcia procesu jej sprzedaży;
- w przypadku gdy syndyk lub wierzyciel przekazał powiadomienie, o którym mowa powyżej, lecz dopuścił się zbędnej zwłoki w przeprowadzaniu sprzedaży, wówczas – za zezwoleniem sędziego (*sheriff*) w przypadku powiadomienia przez wierzyciela, który otrzymał powiadomienie – wierzyciel może wykonać swoje zabezpieczenie, a w przeciwnym razie syndyk może sprzedać tę część.

Kompetencje syndyka polegające na spieniężeniu majątku upadłego obejmują sprzedaż – z roszczeniem regresowym wobec masy upadłości lub bez takiego roszczenia – wierzytelności względem masy upadłości.

Syndyk może sprzedać wszelkie łatwo psujące się towary, nie stosując się do żadnych wydanych instrukcji, jeżeli syndyk uzna, że zastosowanie się do takich instrukcji wpłynęłoby negatywnie na sprzedaż.

Syndyk, zastępca syndyka ani sędzia-komisarz nie ma prawa do nabycia żadnych składników majątku upadłego zgodnie z art. 109 ustawy z 2016 r.

Syndyk ma obowiązek przestrzegania wymogów przewidzianych w art. 109 ust. 7 ustawy z 2016 r. i ma możliwość prowadzenia jakichkolwiek czynności dopuszczonych w art. 109 wyłącznie w zakresie, w jakim jego zdaniem byłoby to korzystne finansowo dla majątku upadłego oraz służyłoby to interesom wierzycieli.

11 Jakie wierzytelności mogą być zgłoszone do masy upadłości dłużnika oraz w jaki sposób traktuje się roszczenia powstałe po wszczęciu postępowania upadłościowego?

Roszczeniami wierzycieli w postępowaniu upadłościowym w Szkocji są wierzytelności, które zasadniczo były wymagalne w chwili ogłoszenia upadłości. Jeżeli wniosek o ogłoszenie upadłości złożył dłużnik, datą ogłoszenia upadłości jest data uwzględnienia wniosku. Jeżeli ogłoszenie upadłości nastąpiło wskutek wniosku wierzyciela, datą ogłoszenia upadłości jest data pierwszego wezwania dłużnika do stawiennictwa (*warrant to cite*).

Wydatki i wynagrodzenie syndyka, wydatki poniesione przez wierzyciela, który złożył wniosek o ogłoszenie upadłości dłużnika lub wyraził na niego zgodę oraz odsetki za zwłokę w spłacie zobowiązań od daty ogłoszenia upadłości do spłaty zobowiązań również pokrywa się z masy upadłości (pod warunkiem że obejmuje ona

wystarczające środki).

Nie można dochodzić wierzytelności powstałych po wszczęciu postępowania upadłościowego. Wobec tego wierzyciel, którego wierzytelność powstała po ogłoszeniu upadłości, zachowuje tę wierzytelność, co może prowadzić do wszczęcia kolejnego postępowania upadłościowego. Możliwe jest bowiem prowadzenie przez sąd więcej niż jednego postępowania upadłościowego wobec tego samego dłużnika jednocześnie.

W przypadku postępowania w związku z niewypłacalnością osób prawnych wszystkie długi i zobowiązania spółki wymagalne przed rozpoczęciem postępowania można zgłosić w toku tego postępowania. Długi, które staną się wymagalne w przyszłości, również można zgłosić, lecz w ich obecnej wysokości. Zobowiązania wynikające z niektórych przestępstw (np. nielegalnego obrotu środkami odurzającymi) nie są dopuszczalne w postępowaniu zarządczym i likwidacyjnym. Zobowiązania zaciągnięte po rozpoczęciu postępowania uznaje się za „wydatki”. Tego rodzaju zobowiązania podlegają odrębnej kolejności zaspokojenia, lecz wszystkie z nich należy spłacić przed podziałem środków między wierzycieli.

12 Jakie zasady obowiązują przy zgłaszaniu, weryfikacji i uznaniu wierzytelności?

W art. 122 ustawy z 2016 r. przewidziano warunki zgłaszania wierzytelności w postępowaniu upadłościowym wobec osoby fizycznej. Aby uzyskać uznanie swojego prawa (pod warunkiem dostępności środków) do wypłaty dywidendy z majątku upadłego, wierzyciel ma obowiązek zgłoszenia syndykowi wierzytelności nie później niż „we właściwym terminie”. Właściwy termin oznacza dzień przypadający 120 dni po dacie poinformowania wierzyciela o zamiarze zwołania ustawowego zgromadzenia wierzycieli przez syndyka, a w przypadku gdy wierzyciel nie otrzymał takiego powiadomienia, 120 dni po dacie wezwania wierzyciela przez syndyka do zgłoszenia wierzytelności.

Jeżeli wierzyciel zgłosi syndykowi wierzytelność z opóźnieniem (po upływie odpowiedniego terminu), syndyk może – w odniesieniu do jakiegokolwiek okresu obrachunkowego – uznać prawo wierzyciela (pod warunkiem dostępności środków) do dywidendy z majątku upadłego pod warunkiem zgłoszenia wierzytelności nie później niż 8 tygodni przed zamknięciem okresu obrachunkowego oraz wystąpienia nadzwyczajnych okoliczności uniemożliwiających zgłoszenie wierzytelności przed upływem właściwego terminu.

Syndyk – na potrzeby potwierdzenia ważności lub wartości wierzytelności zgłoszonej przez wierzyciela – może wymagać, aby wierzyciel przedstawił dalsze dokumenty potwierdzające. Alternatywnie syndyk może wymagać przedstawienia odpowiednich dokumentów potwierdzających przez inną osobę, która w jego przekonaniu jest w stanie przedstawić takie dokumenty. Jeżeli wierzyciel lub inna osoba odmówi przedstawienia dokumentów lub z nim zwleka, syndyk może złożyć wniosek do *sheriff court* o wezwanie wierzyciela lub innej osoby do stawienia przed sędzią (*sheriff*) w celu przeprowadzenia prywatnego przesłuchania.

Wierzyciele powinni zgłaszać swoje wierzytelności w przepisanej formie przewidzianej w rozporządzeniu w sprawie upadłości z 2016 r. w Szkocji.

Wierzyciele w postępowaniu w związku z niewypłacalnością osób prawnych mogą zgłosić wierzytelność (*proof of debt*) na dowolnym etapie postępowania. Aby móc głosować na jakimkolwiek zgromadzeniu (lub w ramach innego procesu decyzyjnego) lub być uwzględnionym w podziale masy upadłości, wierzyciel powinien zgłosić swoje roszczenie. W postępowaniu zarządczym i likwidacyjnym, jeżeli zachodzi konieczność podziału majątku, urzędnik ds. upadłości skieruje pismo do wszystkich wierzycieli, którzy jeszcze nie uprawdopodobnili swoich roszczeń, informując ich o zamiarze podziału majątku oraz wzywając ich do zgłoszenia wierzytelności i ustalając termin ich zgłoszenia, po upływie którego wierzytelności nie uwzględnia się w podziale. Urzędnik ds. upadłości może uwzględnić wierzytelności zgłoszone po upływie tego terminu, ale nie ma takiego obowiązku. W przypadku likwidacji sądowej istnieje standardowy formularz, który należy złożyć, aby udowodnić wierzytelność. W przypadku żadnego innego postępowania nie istnieje standardowy formularz, lecz w ramach prawnych dotyczących innych postępowań określono obowiązkowe elementy pisma mającego na celu udowodnienie wierzytelności na potrzeby podziału majątku. Jeżeli wierzyciel nie zgłosi wierzytelności w terminie, nie może sprzeciwić się podziałowi.

13 Jakie zasady obowiązują przy podziale funduszy masy upadłości? W jaki sposób ustala się hierarchę roszczeń i praw wierzycieli?

Kolejność spłaty wierzytelności w ramach podziału masy upadłości w postępowaniu upadłościowym wobec osób fizycznych kształtuje się następująco:

1. wydatki i wynagrodzenie tymczasowego syndyka zarządzającego majątkiem upadłego;
2. wydatki i wynagrodzenie syndyka zarządzającego majątkiem upadłego;
3. w przypadku zmarłego upadłego uzasadnione wydatki związane z leczeniem zmarłego i organizacją pogrzebu oraz uzasadnione wydatki związane z zarządzaniem majątkiem upadłego;
4. uzasadnione wydatki poniesione przez wierzyciela, który złożył wniosek lub wyraził zgodę na wniosek dłużnika o ogłoszenie upadłości dłużnika;
5. zwykłe zobowiązania uprzywilejowane (*ordinary preferred debts*) (z wyłączeniem jakichkolwiek odsetek naliczonych od tych zobowiązań do dnia ogłoszenia upadłości);
6. drugorzędne zobowiązania uprzywilejowane (*secondary preferred debts*) (z wyłączeniem jakichkolwiek odsetek naliczonych od tych zobowiązań do dnia ogłoszenia upadłości);
7. zwykłe zobowiązania;
8. odsetki ustawowe od zwykłych zobowiązań uprzywilejowanych, drugorzędnych zobowiązań uprzywilejowanych oraz zwykłych zobowiązań za okres od daty ogłoszenia upadłości do daty spłaty zobowiązania oraz
9. jakiegokolwiek odroczone zobowiązania.

Jakakolwiek nadwyżka pozostała po spłacie wszystkich zobowiązań przysługuje upadłemu albo jego spadkobiercom lub następcom prawnym.

Niektóre wierzytelności wynikające ze stosunku pracy traktuje się preferencyjnie i spłaca się po spłacie wydatków związanych z postępowaniem, lecz przed zaspokojeniem posiadaczy prawa zastawu na zmiennych składnikach majątkowych i wierzycieli niezabezpieczonych.

14 Jakie są przesłanki oraz skutki zakończenia postępowania upadłościowego (w szczególności w drodze układu)?

Postępowanie upadłościowe uznaje się zasadniczo za zakończone, gdy syndyk ukończył zarząd majątkiem, wypłacił wszelkie dywidendy na rzecz wierzycieli, skompletował wszystkie rachunki i został zwolniony ze sprawowania swojej funkcji. Niemniej z orzecznictwa w Szkocji wynika, że stan upadłości utrzymuje się mimo zwolnienia dłużnika z długu i zwolnienia syndyka ze sprawowania funkcji. Powodem tego jest fakt, iż istnieje możliwość wniesienia środka zaskarżenia do sądu lub – obecnie w niektórych okolicznościach – również do rządowej agencji ds. upadłości.

Skutkiem zakończenia postępowania upadłościowego jest to, że zgodnie z art. 145 ustawy z 2016 r. dłużnik zostaje zwolniony w Zjednoczonym Królestwie ze wszystkich długów i zobowiązań ciążących na nim w dniu ogłoszenia upadłości. W związku z tym wierzyciele nie mogą już domagać się spłaty tych zobowiązań. Przewidziano jednak wyjątki, zgodnie z którymi dłużnik nie jest zwolniony z obowiązku zapłaty grzywny nałożonej na niego przez sąd pokoju (lub sąd lokalny), zobowiązania wynikającego z nakazu zapłaty (*compensation order*) w rozumieniu 249 ustawy z 1995 r. o postępowaniu karnym w Szkocji („ustawa z 1995 r.”), zobowiązania związanego z przepadkiem kwoty zdeponowanej w sądzie na podstawie art. 24 ust. 6 ustawy z 1995 r.; żadnego zobowiązania zaciągniętego z powodu oszustwa lub naruszenia obowiązków syndyka, żadnego obowiązku wypłaty świadczeń alimentacyjnych lub jakiegokolwiek kwot o charakterze alimentacyjnym na podstawie ustawy lub rozporządzenia ani żadnych okresowych świadczeń wymagalnych na podstawie wyroku w sprawie o rozwód lub umowy niebędących świadczeniami alimentacyjnymi ani okresowymi świadczeniami, które można by uwzględnić w kwocie roszczenia wierzyciela, ani świadczeniami alimentacyjnymi na rzecz dziecka w rozumieniu ustawy z 1991 r. o świadczeniach alimentacyjnych na rzecz dzieci („ustawa z 1991 r.”) zaległymi za jakiegokolwiek okres przed datą ogłoszenia upadłości jakiegokolwiek osoby, od której były one należne, lub jakiegokolwiek pracodawcy, przez którego zostały lub miały zostać potrącone zgodnie z art. 31 ust. 5 ustawy z 1991 r.

Po wykonaniu układu z wierzycielami w upadłości konsumenckiej upadły zostaje zwolniony ze wszystkich długów uwzględnionych w układzie, pod warunkiem że syndyk uzna, iż upadły wywiązał się ze swoich obowiązków

wynikających z układu.

W Szkocji uchylono przepis dotyczący układu w odniesieniu do wniosków o ogłoszenie upadłości złożonych po dniu 1 kwietnia 2015 r. zgodnie z art. 18 ustawy z 2014 r. o upadłości i poradnictwie w zakresie zadłużenia w Szkocji [Bankruptcy and Debt Advice (Scotland) Act 2014].

Obowiązują szczegółowe przepisy procesowe dotyczące zakończenia wszystkich postępowań w związku z niewypłacalnością osób prawnych, zarówno postępowania likwidacyjnego, jak i postępowania restrukturyzacyjnego.

Zezwolenie sądu nie jest konieczne w odniesieniu do planów restrukturyzacyjnych, lecz osoba, która uważa, że w jego skutek doznała nieuzasadnionej szkody, może wytoczyć powództwo przed sąd.

Wierzyciele zatwierdzają propozycje złożone przez dłużnika (w przypadku dobrowolnego układu dla osób prawnych wymagana jest zgoda >75% wierzycieli według wartości wierzytelności) lub urzędnika ds. upadłości (zarząd, zwykła większość lub zgoda wszystkich zabezpieczonych i większości uprzywilejowanych wierzycieli w przypadkach, gdy nie zachodzi prawdopodobieństwo zaspokojenia niezabezpieczonych wierzycieli).

Dobrowolny układ dla osób prawnych, staje się z chwilą zaakceptowania wiążący dla wszystkich wierzycieli niezabezpieczonych w momencie złożenia propozycji.

15 Jakie prawa przysługują wierzycielom po zakończeniu postępowania upadłościowego?

Po zakończeniu postępowania upadłościowego wierzyciele mogą wnieść zażalenie na postanowienie o zwolnieniu syndyka z pełnienia funkcji, a ponadto przysługuje im prawo do złożenia wniosku o wznowienie postępowania lub wniesienia środka zaskarżenia.

Ponadto, jak wspomniano wyżej, mimo iż zakończenie postępowania upadłościowego i zwolnienie dłużnika z długu oznacza zasadniczo, że dłużnik zostaje zwolniony w Zjednoczonym Królestwie ze wszystkich długów i zobowiązań ciężących na nim w dniu ogłoszenia upadłości, istnieją wyjątki od tej zasady. Wierzyciele mogą bowiem zachować prawo do dochodzenia spłaty wykluczonych wierzytelności niezależnie od zakończenia postępowania upadłościowego.

Wierzyciele mogą również ubiegać się o wypłatę przydzielonych im środków (których jednak nie otrzymali) po zakończeniu postępowania.

16 Kto ponosi koszty postępowania upadłościowego łącznie z poniesionymi wydatkami?

Koszty i wydatki poniesione w toku postępowania upadłościowego należy pokryć ze środków zgromadzonych w ramach masy upadłości. Jeżeli jednak dostępne środki są niewystarczające do pokrycia kosztów i wydatków związanych z postępowaniem, a funkcję syndyka pełni rządowa agencja ds. upadłości, koszty te pokrywa się z budżetu państwa. Jeżeli funkcję syndyka pełni licencjonowany doradca, a nie rządowa agencja ds. upadłości, wówczas syndyk może zwrócić się do wierzyciela, który złożył wniosek o ogłoszenie upadłości, o pokrycie wszelkich braków, w przypadku gdy środki zgromadzone w ramach masy upadłości są niewystarczające do pokrycia kosztów i wydatków związanych z postępowaniem. Koszty i wydatki należy pokryć (ze spieniężenia składników masy upadłości) przed podziałem środków między wierzycieli.

17 Jakie są zasady dotyczące nieważności, zaskarżania lub względnej bezskuteczności czynności prawnych dokonanych ze szkodą dla ogółu wierzycieli?

W przypadku darowizny z majątku dłużnika, nieuzasadnionego preferencyjnego traktowania i innych nielegalnych umów można wytoczyć powództwo na gruncie *common law* oraz na podstawie art. 98 ust. 11 i art. 99 ust. 8 ustawy z 2016 r.

Powództwo w sprawie darowizny z majątku dłużnika może wytoczyć jakikolwiek wierzyciel, któremu przysługuje wierzytelność nabyta nie później niż w dniu ogłoszenia upadłości, przed zawarciem układu z wierzycielami w upadłości konsumenckiej wykonywanego za pośrednictwem nadzorcy układu albo przed śmiercią dłużnika. Powództwo w tej sprawie może również wytoczyć – w zależności od przypadku – syndyk, nadzorca działający w ramach układu z wierzycielami w upadłości konsumenckiej lub kurator sądowy (*judicial factor*).

Wytoczenie powództwa w sprawie darowizny z majątku dłużnika jest możliwe, gdy w jego następstwie doszło do przeniesienia majątku dłużnika lub do zwolnienia dłużnika z wierzytelności lub prawa lub do zrzeknięcia się przez dłużnika wierzytelności lub prawa oraz gdy doprowadziło to do jednego z poniższych skutków:

- niewypłacalności dłużnika (innej niż niewypłacalność po śmierci dłużnika w przypadku osoby fizycznej) lub
- dłużnik zawarł układ z wierzycielami w upadłości konsumenckiej wykonywany za pośrednictwem nadzorcy układu, który zaczął chronić dłużnika przed wniesieniem przeciwko niemu wniosku o ogłoszenie upadłości lub
- dłużnik zmarł i w terminie 12 miesięcy po jego śmierci jego majątek stał się niewypłacalny lub
- dłużnik zmarł, a w rzeczonym terminie 12 miesięcy wyznaczono komornika sądowego zgodnie z art. 11A ustawy z 1889 r. o komornikach sądowych w Szkocji w celu zarządzania jego masą spadkową, przy czym majątek był zdecydowanie niewypłacalny w chwili śmierci dłużnika oraz
- darowizny dokonano we właściwym terminie.

Za dzień, w którym dokonano darowizny, uznaje się dzień, w którym darowizna stała się w pełni skuteczna, a określenie „właściwy termin” odnosi się do tego, czy darowizna prowadziła do uzyskania korzyści przez:

- osobę będącą osobą bliską dłużnika w terminie nie wcześniejszym niż 5 lat przed datą – w zależności od przypadku – ogłoszenia upadłości, zawarcia układu z wierzycielami w upadłości konsumenckiej wykonywany za pośrednictwem nadzorcy układu lub śmierci dłużnika lub
- jakąkolwiek osobę w terminie nie wcześniejszym niż 2 lata przed rzeczoną datą.

W przypadku wytoczenia powództwa w sprawie darowizny sąd może wydać orzeczenie unieważniające lub zarządzające restytucję zmniejszenia majątku dłużnika lub inny środek naprawczy; sąd nie wydaje takiego orzeczenia, jeżeli osoba wnosząca o utrzymanie w mocy darowizny wykaże:

- że niezwłocznie po dokonaniu darowizny lub w dowolnym innym terminie aktywa majątkowe dłużnika przewyższały jego pasywa majątkowe lub
- że darowizny dokonano za odpowiednim wynagrodzeniem lub
- że darowizna:
 - stanowiła prezent urodzinowy, bożonarodzeniowy lub prezent z innej okazji lub
 - stanowiła prezent przekazany w celach charytatywnych osobie, która nie jest osobą bliską dłużnika,

która, zważywszy na wszystkie okoliczności, była zasadna z punktu widzenia dłużnika, bez uszczerbku dla jakiegokolwiek prawa nabytego w dobrej wierze i za odpowiednią cenę od obdarowanego lub za jego pośrednictwem.

W sprawie nieuzasadnionego preferencyjnego traktowania przez dłużnika można wytoczyć powództwo na podstawie ustawy. Powództwo może wytoczyć jakikolwiek wierzyciel, któremu przysługuje wierzytelność nabyta nie później niż w dniu ogłoszenia upadłości, zawarcia układu z wierzycielami w upadłości konsumenckiej wykonywanego za pośrednictwem nadzorcy układu chroniącego dłużnika przed wniesieniem przeciwko niemu wniosku o ogłoszenie upadłości albo śmierci dłużnika. Powództwo w tej sprawie może również wytoczyć syndyk, nadzorca działający w ramach układu z wierzycielami w upadłości konsumenckiej chroniącego dłużnika przed złożeniem przeciwko niemu wniosku o ogłoszenie upadłości lub kurator sądowy (*judicial factor*). Jest to możliwe w sytuacjach, gdy dana umowa wywołała skutek polegający na udzieleniu korzyści wierzycielowi ze szkodą dla ogółu wierzycieli, przy czym korzyść ta musiała powstać nie wcześniej niż: 6 miesięcy przed ogłoszeniem upadłości, zawarciem przez dłużnika układu z wierzycielami w upadłości konsumenckiej, który to układ zaczął chronić dłużnika przed złożeniem przeciwko niemu wniosku o ogłoszenie upadłości, lub w chwili śmierci dłużnika, gdy w terminie 12 miesięcy po jego śmierci doszło do niewypłacalności masy spadkowej lub powołano kuratora sądowego. W sprawie takiej umowy nie można jednak wytoczyć powództwa, w przypadku gdy zawarto ją w zwykłym obrocie handlowym lub w toku zwykłej działalności gospodarczej, gdy jej przedmiotem była spłata za pomocą środków pieniężnych zobowiązania, które w chwili płatności było wymagalne (chyba że umowa miała charakter zmywu w celu pogorszenia sytuacji ogółu wierzycieli), gdy była to umowa, wskutek której strony

zaciągnęły wzajemne zobowiązania (niezależnie od tego, czy wykonanie przez strony ich zobowiązań ma miejsca w tym samym czy w różnym czasie), chyba że umowa miała charakter z umowy lub gdy czynność polegała na wydaniu przez dłużnika polecenia, w którym zezwala osobie, wobec której zastosowano zajęcie środków, na zapłatę zajętych środków lub ich części osobie, na której wniosek doszło do takiego zajęcia, w przypadku gdy sąd wydał nakaz zapłaty lub wierzyciel wezwał dłużnika do zapłaty (*summary diligence*) po zajęciu w ramach zabezpieczenia udzielonego na czas trwania postępowania (*arrestment on the dependence*) lub przed zajęciem środków w toku postępowania egzekucyjnego. W przypadku wytoczenia powództwa w sprawie darowizny sąd, jeżeli uwzględnił powództwo, może wydać orzeczenie unieważniające lub zarządzające restytucją zmniejszenia majątku dłużnika lub inny środek naprawczy, pod warunkiem że pozostaje to bez uszczerbku dla jakiegokolwiek prawa nabytego w dobrej wierze i za odpowiednią cenę od wierzyciela, którego dotyczyło preferencyjne traktowanie, lub za jego pośrednictwem.

W przypadku postępowania w związku z niewypłacalnością osób prawnych, jeżeli spółka traktowała w sposób uprzywilejowany konkretnego wierzyciela w podejściu do formalnego postępowania w związku z niewypłacalnością lub zawarła transakcję po zaniżonej wartości, wówczas urzędnik ds. upadłości może pozwać odbiorcę transakcji. Na wniosek urzędnika ds. upadłości w postępowaniu likwidacyjnym lub zarządczym sąd może stwierdzić nieważność każdego rodzaju transakcji i nakazać beneficjentowi przywrócenie stanu, jaki wystąpiłby, gdyby przedmiotowa transakcja nie została zrealizowana.

Wnioski o stwierdzenie nieważności płatności uprzywilejowanych muszą odnosić się do transakcji zrealizowanych w terminie sześciu miesięcy poprzedzających datę powołania zarządcy, wszczęcia postępowania likwidacyjnego lub dwóch lat, jeżeli odbiorcą płatności uprzywilejowanej był wspólnik.

Wnioski o unieważnienie transakcji o zaniżonej wartości muszą dotyczyć transakcji zrealizowanych w terminie 2 lat poprzedzających te zdarzenia.

Urzędnik ds. upadłości w postępowaniu zarządczym, likwidacyjnym lub dobrowolnym postępowaniu układowym może wystąpić do sądu o stwierdzenie nieważności transakcji zawartych na szkodę wierzycieli. Za zgodą sądu taki wniosek może również złożyć osoba pokrzywdzona w wyniku tej transakcji.

W postępowaniu zarządczym i likwidacyjnym urzędnik ds. upadłości może również podjąć czynności naprawcze przeciwko każdemu dyrektorowi spółki, który realizował transakcje handlowe, wiedząc o niewypłacalności, co doprowadziło do dalszych strat na szkodę wierzycieli, nieuczciwych praktyk handlowych lub nadużycia uprawnień.

W przypadku złożenia do sądu wniosku o likwidację wszelkie rozporządzenia majątkowe dokonane po złożeniu wniosku są nieważne, chyba że sąd postanowi inaczej.

■ Ostatnia aktualizacja: 14/06/2021

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.